

Kādi vides jautājumi Somijas meža nozarei bija jārisina pagājušajā gadā?

Avoti: Somijas meža nozares informācijas vietnes

Pagājušajā gadā Somijas mežsaimniecībā bija jārisina dažādas tēmas saistībā ar vidi, dabas aizsardzību un ekoloģiju.

2025.gada sākumā *Stora Enso* nolīga sešus vides ekspertus, lai palīdzētu mežsaimniecības ekspertiem plānot meža apsaimniekošanu vietās ar augstākām dabas vērtībām nekā parasti. *Stora Enso* arī sāka finansēt *Metsähallitus* dabas uzraudzības dienesta darbu, kas kartē īpaši vērtīgo biotopu vietas un atjauno dzīvotnes.

Somijas Vides ministrija atjaunināja aizsargājamo sugu vērtības aprēķinus. Interesanti, ka, piemēram, jenotsuna aizsardzības vērtība pieauga no 589 eiro līdz 1495 eiro.

Uzņēmumā UPM tika ieviests *Metsä Group Plus* pārvaldības modeļa, ko *Metsä Group* uzsāka 2024. gadā, analogs. Šī pakalpojuma mērķis ir palielināt bioloģisko daudzveidību un noturību pret klimata pārmaiņām projektā iesaistīto mežu īpašnieku mežos. *Stora Enso* paziņoja arī par jaunu mežu apsaimniekošanas modeli, kas kopumā pozitīvi ietekmēs bioloģisko daudzveidību. Modelis ir pārbaudīts uzņēmuma mežos.

Somijā pagājušajā gadā tika uzsākta dabas vērtību tirdzniecība starp uzņēmumiem un zemes īpašniekiem. Dabas radītajiem ekosistēmu pakalpojumiem, piemēram, bioloģiskajai daudzveidībai, ir noteikta ekonomiskā vērtība. Zemes īpašnieks, kas piedalās dabas vērtību tirdzniecībā, apņemas saglabāt vai palielināt dabas vērtības savā zemē. *Kone* fonda iniciatīva *Forest Side* piešķīra kopumā 2,2 miljonus eiro trim projektiem, kas veicina dabas vērtību tirdzniecības uzsākšanu Somijā.

Meža nozares koncerns *UPM* ir uzsācis pilotprojektu oglekļa dioksīda uztveršanai savā Raumas celulozes rūpnīcā. Mērķis ir uztvert bioloģiskas izcelsmes oglekļa dioksīdu no celulozes rūpnīcas dūmgāzēm, ko varētu izmantot kā izejvielu, piemēram, ķīmiskajā un degvielas rūpniecībā.

Stora Enso nolēma pārtraukt karbamīda izmantošanu celmu apstrādē. Karbamīda ražošana balstās uz dabasgāzi un rada ievērojamas oglekļa dioksīda emisijas.

Ja aprēķini būtu atjaunināti, mežus varētu vērtēt kā oglekļa piesaistītājus

Somijas Dabas resursu institūts – *Luke*, 2025.gada sākumā publicēja siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas rezultātus, saskaņā ar kuriem meža zeme kā oglekļa piesaistītājs jau 2023. gadā pārvērtās emitētājā. Tas nozīmē, ka meža veidotās piesaistes vairs nav pietiekamas, lai segtu emisijas no augsnes. Šis *Luke* paziņojums izraisīja karstas publiskas debates, salīdzinot Somijas mežu oglekļa bilanci un siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju ar kaimiņvalsts Zviedrijas datiem. Tika arī uzsākts projekts, lai novērtētu siltumnīcefekta gāzu emisijas zemes izmantošanas sektorā, izmantojot metodes, kas balstītas zemes un satelītu mērījumos. Paredzams, ka jaunais aprēķins tiks pabeigts līdz 2027. gada beigām. Gada beigās *Luke* publicēja provizoriskos datus par 2024. gadu, saskaņā ar kuriem meži, tomēr, būtu vērtējami kā oglekļa piesaistītāji, ja aprēķini būtu atjaunināti.

Kūdras purvu atjaunošana bija “karsta” tēma Somijā. Oglekļa emisiju kompensācijas pakalpojumu sniedzējs *Hiilipörssi Oy* sāka maksāt kompensācijas privātiem zemes īpašniekiem par kūdrāju atjaunošanu un aizsardzību. Vienlaikus notika publiska diskusija par kūdrāju atjaunošanas ietekmi uz siltumnīcefekta gāzu emisijām. Savā gada beigās publicētajā ziņojumā *Luke* pētnieki mitrāju mežsaimniecību novērtēja kā nākotnes kūdrāju audzēšanas veidu, kas samazinātu kūdrāju negatīvo ietekmi uz klimatu.

Somijas valsts mežu apsaimniekotājs *Metsähallitus* atjaunināja savu Klimata programmu 2025.–2030. gadam. Saskaņā ar to valsts īpašumā esošo daudzfunkcionālo mežu oglekļa piesaiste līdz 2035. gadam tiks palielināta par desmit procentiem. Arī koku oglekļa uzkrājums valsts zemēs līdz 2030. gadam pieaugs par desmit procentiem. Atsauces līmenis ir 2018. gads. Metodes ietver attiecīgajai vietai atbilstošu meža apsaimniekošanu, ātru atjaunošanas pasākumu procesu, mēslošanu, sēklu kultūraugu ierīkošanu, vecu un dabisko mežu aizsardzību un mirušās koksnes saglabāšanu.

13 procenti jeb aptuveni trīs miljoni hektāru Somijas mežu ir aizsargājami.

Sestā daļa no šīs platības ir aizsargājamas teritorijas komerciālo mežu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, bet pārējā daļa ir juridiski noteiktas kā aizsargājamas platības.

Metsä Group izveidoja dabas aizsardzības fondu, kas koncentrējas uz mežu ar vērtīgas bioloģiskās daudzveidības pastāvīgu aizsardzību. Fonda darbība tiek uzsākta 2026. gada pirmajos mēnešos.

Metsähallitus kartēja bioloģisko daudzveidību atbalstošo teritoriju skaitu un atrašanās vietu tās pārvaldītajos valsts mežos. Kartēšanas rezultātā tika identificēti 1,3 miljoni hektāru platību, kuras potenciāli varētu iekļaut starptautiskajā 30 procentu dabas aizsardzības mērķī.

Gada beigās institūts *Luke* publicēja jaunus datus par mežu aizsardzības stāvokli Somijā. No Somijas mežu platības 3,0 miljoni hektāru jeb 13 procenti ir aizsargājami. 2,5 miljoni hektāru ir likumā noteiktas aizsargājamās teritorijas un 0,5 miljoni hektāru ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas teritorijas saimnieciskajiem mežiem. Trīs gadu laikā aizsargājamās platības ir palielinājušās par 38 000 hektāriem. Lielākā daļa aizsargājamo mežu, 2,3 miljoni hektāru, atrodas trīs vistālāk ziemeļos esošajās provincēs Somijas Lapzemē. Ja ieskaitām arī neizmantojamās platības un citas zemes, aizsardzības apjoms palielinās līdz 4,8 miljoniem hektāru jeb 18 procentiem no meža zemes platības.